

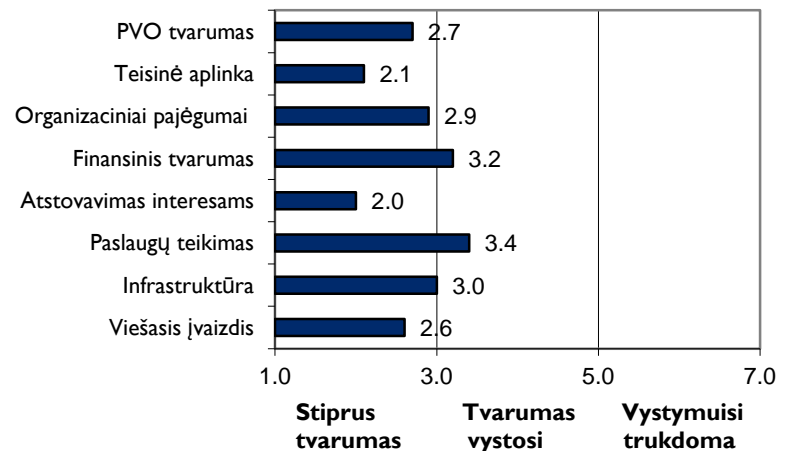
2012 METŲ PILIETINĖS VISUOMENĖS ORGANIZACIJŲ (PVO) TVARUMO INDEKSAS - LIETUVA

2013 m. birželis

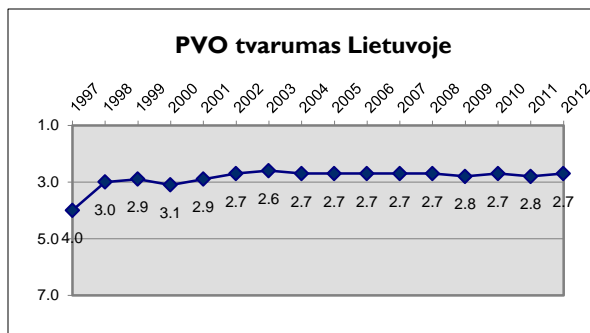
BENDRAS TVARUMO ĮVERTINIMAS: 2.7

Valstybės registro duomenimis, 2012 m. rugsėjį Lietuvoje buvo apie 24 tūkstančius registruotų pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) – fondų, profesinių ir verslo asociacijų ir viešųjų įstaigų. Tarp pastarųjų – ligoninės, mokyklos, vietos bendruomenių organizacijos ir kitos pelno nesiekiančios organizacijos. Remiantis paramos gavėjo statusą turinčių organizacijų, kurios nėra teikusios ataskaitų Registrų centrui daugiau nei penkerius metus, skaičiumi, manoma, kad šalyje aktyviai veikia maždaug 10-12 tūkstančių PVO. Dauguma jų yra vietos lygmens, turi labai mažus biudžetus, o savo veiklą grindžia savanorišku darbu.

Lietuvos PVO tvarumo indeksas 2012 m.

Stabilių ir įvairių finansavimo šaltinių stygius, nereguliarus bendravimas su valdžios struktūromis ir nepakankamas teisinės aplinkos stabilumas ir toliau stabdo sektoriaus vystymąsi. Siekdamas teikti viešąsias

paslaugas, PVO konkuruoja su valstybės įstaigomis. 2012 metais Nacionalinė nevyriausybių organizacijų (NVO) koalicija aktyviai siekė keisti viešųjų pirkimų taisykles ir atverti PVO naujas sritis paslaugoms teikti, pavyzdžiui, pilietinį ugdymą mokyklose. Nacionalinio lygmens PVO vis aktyviau dalyvauja viešuosiuose pirkimuose, nors dažnai jų pastangos būna nesėkmingos. Vietos valdžia dar

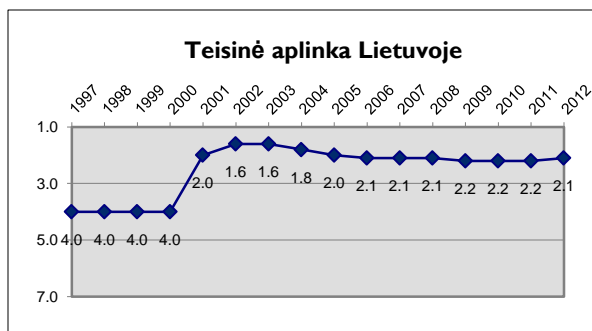
nežiūri į PVO kaip į paslaugų teikėjas, o dauguma vietos lygmens PVO apsiriboja kultūrine veikla ir nesiekia dalyvauti valdžiai priimant sprendimus.

2012 metais įvyko teigiamų pokyčių. Buvo priimti įstatymai, įteisinantys labdaros organizacijų neliečiamo kapitalo fondus, o Nacionalinė pažangos 2014-2020 m. programa pabrėžė PVO įtaką šalies vystymuisi. 2012 metais

pradėtos įgyvendinti trys programos – Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos NVO fondas, ES kaimo plėtros programa ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vietos bendruomenių savivaldos programa – žada atverti reikšmingas finansavimo galimybes profesionalioms PVO. Vis dėlto PVO mano, kad sektorius vystosi pernelyg lėtai ir kad riboti organizaciniai pajėgumai, pasyvumas ir menkas solidarumas trukdo norimoms jo permainoms.

TEISINĖ APLINKA: 2.1

Iš esmės PVO Lietuvoje veikia laisvai ir nėra valdžios persekiojamos. Nuo 2011 metų jas galima registruoti internetu, o registracija trunka tik kelias dienas. Steigiantieji PVO gali patys registruoti organizaciją arba samdyti teisine firmas, kurios parengia visus registracijai reikalingus dokumentus už maždaug 1400 litų, įskaitant registracijos mokesčius.

Nacionalinės NVO koalicijos pastangomis buvo šiek tiek patobulintos 2012 m. lapkritį įsigaliojusios Supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės. Jų pakeitimai

padeda pašalinti kai kurias biurokratinės kliūtis. Pavyzdžiui, buvo supaprastinti metiniai pirkimų planai, kuriuos privalo rengti organizacijos, parduodančios paslaugas Vyriausybei. Tačiau viešųjų paslaugų pirkimo procesas iš esmės nepakito, tebėra labai biurokратиškas ir atima daug laiko.

2012 m. birželį priimtos Labdaros ir paramos fondų įstatymo pataisais, nors ir kritikuojamos dėl netikslumų ir finansavimo šaltinių ribojimo, sudaro galimybes padidinti leidžiamų PVO veiklų skaičių ir gerina PVO teisinę aplinką. Pavyzdžiui, labdaros ir paramos fondai dabar gali teisėtai steigti neliečiamo kapitalo fondus. 2011 metais priimtas Savanoriškos veiklos įstatymas, kuris įsigaliojo 2012-aisiais, neturėjo didesnio poveikio sektoriui, nes jo nuostatos iš esmės jau buvo taikomos praktikoje. Tačiau įstatymas leidžia PVO būti tikroms dėl savanoriškam darbui taikomų reikalavimų ir mažinti galimybes valdžiai priekabiauti.

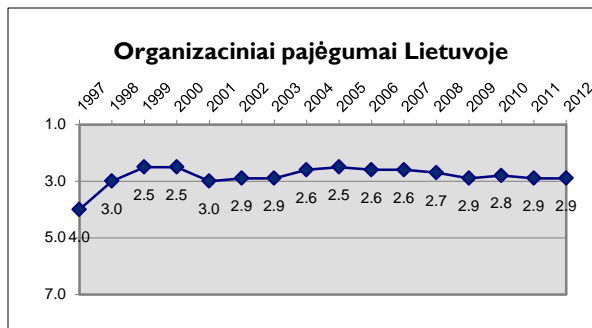
Nevyriausybinių organizacijų įstatymo projektas apibrėžia NVO kaip visuomenės labai veikiančią organizaciją. Šiuo metu PVO, siekiančios visuomenės gerovės, neturi specialių finansavimo šaltinių – visos be išimties asociacijos, labdaros fondai ir viešosios įstaigos gali siekti dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio ir fondų, skirtų PVO. Pirmojo NVO įstatymo projekto Seimas nesvarstė, nes nelaikė prioritetiniu. 2012 m. rudenį Prezidentūra parengė naują supaprastintą projektą, kuriame nebeliko NVO finansavimo įstatymo, teikto drauge su pirmuoju Nevyriausybinių organizacijų įstatymo projektu. Finansavimo dalies kuriam laikui atsisakyta, nes ji kelia daugiausia nesutarimų ir gali lemti, kad įstatymas nebūtų priimtas. Nutarta pirmiausia siekti, kad NVO įstatymas būtų priimtas, o vėliau inicijuoti jo pataisais. Tačiau šis įstatymas nelaikomas skubiu, todėl jo priėmimas Seime gali trukti dar ne vienus metus.

2012 metais mokesčių politika PVO atžvilgiu iš esmės nesikeitė. Gyventojai galėjo skirti du procentus savo pajamų mokesčio pasirinktoms PVO. Norintiesiems skirti lėšas buvo panaikintas 10 litų minimumo apribojimas.

PVO gali parduoti paslaugas ir produktus ir siekti Vyriausybės kon... , dalyvaudamos viešuosiuose pirkimuose tiek savivaldos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Tačiau tokioje pirkimuose jos dažnai negali dalyvauti dėl įvairių apribojimų, pavyzdžiui, reikalavimo, kad organizacija turėtų nuosavą kapitalą ir teigiamą trejų metų balansą. 2012 metais grupė kūrybinių organizacijų protestavo prieš viešųjų pirkimų taisyklių taikymą menui. Jos teigė, kad taisyklės yra be pagrindo griežtos ir kad jų praktiškai neįmanoma laikytis. Pasak grupės narių, Kultūros ministerija juos persekioja, kaltina korupcija ir kviečia Valstybės kontrolę tikrinti įvairias organizacijų veiklas.

Vis dažniau PVO nemokamai gauna kvalifikuotą šalies žymiausių teisės firmų ir didelių verslo organizacijų teisės departamentų teisinę pagalbą, taip pat nemokamas teises akademinė institucijų ir vietos valdžios paslaugas. NVO teisės institutas ir toliau teikia specializuotas teises paslaugas PVO prieinamomis kainomis.

ORGANIZACINIAI PAJĖGUMAI: 2.9

Stipresnės PVO toliau aktyviai telkia bičiulius socialiniame tinkle „Facebook“ ir kviečia juos dalyvauti įvairiose veiklose ir renginiuose. PVO dažnai pastebimos festivaliuose, parodose ir mugėse, kur renka lėšas ir kviečia piliečius prisidėti prie jų veiklos.

Iš dalies dėl riboto finansavimo, taip pat dėl to, kad vėluojama pradėti jau patvirtintus projektus, strateginis planavimas tampa mažai prasmingas. Lėšų trūkumas ir donorių keliami griežti atskaitomybės reikalavimai alina nedidelį PVO personalą ir verčia jas nutolti nuo

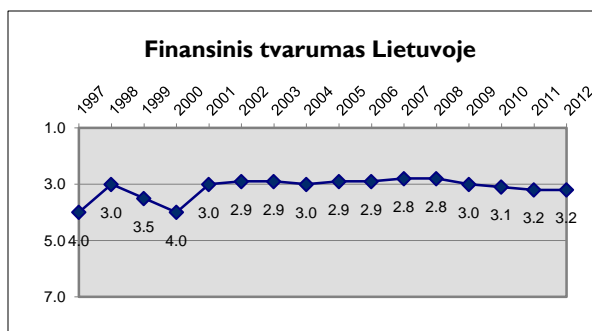
pagrindinių veiklų ir misijos. Kadangi PVO nėra pajėgios samdyti darbuotojus, jų steigėjai ir valdybos nariai toliau talkina kasdienėje organizacijų veikloje.

PVO neišgali samdyti pakankamai darbuotojų. Lietuvos visuomenėje vyrauja požiūris, kad ne pelno organizacijų veikla turi būti grįsta savanorišku darbu, o darbuotojai turi gauti minimalų atlygį. Donorių politika sustiprina šią nuostatą. Pavyzdžiui, administravimo išlaidų visiškai neapmoka ES finansuojama „Grundtvig“ programa, remianti PVO suaugusiųjų švietimo projektus. Administravimo išlaidas, įskaitant atlyginimus, biuro ir įrangos kaštus, iki 10 procentų riboja Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos NVO fondas. Buvo tikėtasi, kad 2007 metais pradėta įgyvendinti ES kaimo plėtros programa, kurios biudžetą sudaro 600 milijonų litų, leis padidinti regioninių NVO organizacinius pajėgumus. Tačiau nebuvo leista šios programos lėšų skirti atlyginimams. Jos buvo naudojamos bendruomenių centrams ir PVO patalpoms renovuoti ir įrangai įsigyti, todėl turėjo menkos įtakos organizacijų veiklai ir jų klientams.

Dėl įvairių finansavimo apribojimų PVO telkia savanorius ir samdo darbuotojus per Darbo biržos programas, teikiančias subsidijas jaunimą ir ikipensinio amžiaus žmones įdarbinantiems darbdaviams, taip pat per viešųjų darbų programą. Deja, per Darbo biržą priimami darbuotojai paprastai yra žemos kvalifikacijos ir nemotyvuoti.

Informacinės technologijos dabar yra visiems prieinamos, o Lietuva pirmąją Europos Sąjungoje interneto prieigomis ir greičiu, tad šalies PVO taip pat turi galimybes naudotis modernia technika ir technologijomis.

FINANSINIS TVARUMAS: 3.2

Finansinis Lietuvos PVO tvarumas lieka itin ribotas. PVO finansavimo šaltiniai yra negausūs ir neįvairūs. Daug smulkių ir mažiau profesionalių PVO sustabdė veiklą arba veikia minimaliomis lėšomis ar visai be jų. Profesionalios, nacionalinio lygmens PVO paprastai yra priklausomos nuo didelių kontraktų ir negražinamų subsidijų ir turi užsitikrinusios lėšų nuo pusės iki dvejų metų laikotarpiui.

Vietos filantropiją riboja didelis nedarbas, nestabili verslo aplinka ir valstybės griežto taupymo politika. Vis

dėlto per elektroninę lėšų telkimo svetainę „www.aukok.lt“ nuo jos įsteigimo 2009 m. rugsėjį surinkta daugiau nei 2,34 mln. litų ir finansuoti 103 projektai. 2012 metais per šią svetainę surinkta apie 745 500 litų, panašiai kaip ir ankstesniais metais.

2012-aisiais surinkta kiek daugiau lėšų iš gyventojų skiriamų dviejų procentų pajamų mokesčio – tikriausiai dėl to, kad buvo panaikintas anksčiau galiojęs 10 litų minimumas. 2011 metų gyventojų pajamų mokesčio lėšos, kurias PVO gavo 2012 m., siekė beveik 40,182 mln. litų ir buvo skirtos 18 957 organizacijoms. Pavyzdžiui, 2010 m. gyventojai skyrė 37,731 182 mln. litų 17 871 organizacijai. 2011 m. buvo skirtos mažesnės pinigų sumos didesniai organizacijų, daugiausia dirbančioms su vaikais ar beglobiais naminiams gyvūnais, skaičiui. 2012 metų gyventojų skirtų pajamų mokesčių statistika bus žinoma tik apie 2013 m. vidurį.

PVO finansiniam tvarumui neigiamai atsilepia vėluojantys fondų mokėjimai. Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos NVO fondas dar 2012 m. birželį paskelbė atrinktus projektus PVO organizaciniams pajėgumams vystyti. Jiems skirta 15 mln. litų, tačiau organizacijos negavo lėšų iki 2013 m. sausio. Valstybės ir ne pelno sektoriaus bendradarbiavimo ir partnerystės programa, kurią prižiūri Vidaus reikalų ministerija, taip pat buvo išaldyta nuo 2010 m. gegužės. Organizacijos, pateikusios patvirtintas koncepcijas, 2012 m. gruodį pagaliau buvo pakviestos teikti paraiškas, tačiau lėšos jų nepasieks iki 2013 m. birželio. Diskriminacijos mažinimo ir socialinių problemų prevencijos darbo rinkoje programa, finansuojama Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, pirkto paslaugų už 1,2 mln. litų. Deja, didžiausia lėšų dalis atiteko valstybės įstaigoms, o ne PVO.

Įvairios valdžios institucijos finansuoja mažesnes programas, kurios dažnai sutampa, nėra tinkamai prižiūrimos ir kurių poveikis yra mažas. Seimo Liberalų frakcijos gegužę surengtoje konferencijoje buvo siūloma įsteigti PVO skirtą nacionalinį fondą, taip skatinant veiksmingiau naudoti valstybės lėšas. Pavyzdžiu tokiam fondui galėtų būti efektyviai švietimo srityje veikiantis Švietimo mainų paramos fondas. Ši nacionalinė agentūra, įgyvendinanti ES mokymosi visą gyvenimą programą ir kitas ES ir nacionalines švietimo programas ir projektus, apjungia įvairius finansavimo šaltinius.

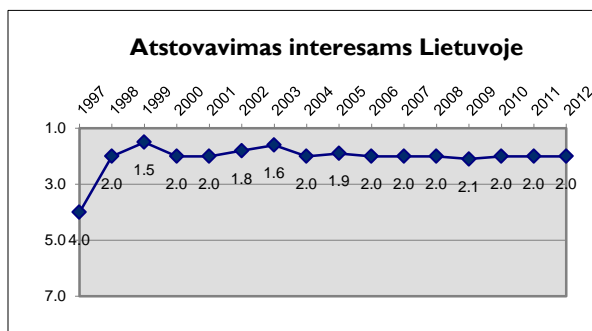
Įsiskolinusios savivaldybės dar nepajėgia finansuoti projektinės veiklos. Vietos valdžia arba visiškai sustabdė ne pelno organizacijas remiančias programas, arba sumažino jų finansavimą iki minimumo. Pavyzdžiui, Panevėžio savivaldybė 2012 m. parėmė Maisto banko programą šiame penktajame pagal dydį Lietuvos mieste tik 300 litų.

Dėl išaugusių mokesčių laisvai samdomiems darbuotojams padidėjo PVO projektų įgyvendinimo kaštai. Pavyzdžiui, Nacionalinio socialinės integracijos instituto projektas, skirtas integruoti rizikos grupės vaikus bitininkaujant, pabrango 30 procentų. Iki apmokestinimo tvarkos pasikeitimų projektus parašiusios ir finansavimą gavusios organizacijos atsidūrė keblioje padėtyje, nes nebeužtenka lėšų planuotoms veikloms įgyvendinti.

PVO pajamos, gautos pardavus paslaugas ar prekes, tebėra nedidelės. Tiek šalies, tiek vietos valdžia retai samdo PVO įvairioms paslaugoms teikti.

Mažos organizacijos veikia gaudamos labai menką finansavimą arba visai jo negaudamos, tad neturi apskaitos sistemų. PVO, kartas nuo karto vykdančios nedidelius projektus, samdo padienius ar valandinius buhalterius. PVO, kurios yra stabiliai finansuojamos, vykdo nuolatinę apskaitą ir įdarbina finansininkus nuolatiniam darbui arba perka apskaitos firmų paslaugas. Nepriklausomas auditas yra per brangus PVO ir paprastai vykdomas tik tais atvejais, kai to reikalauja donorai ir kai skiriama tam lėšų. Pasibaigus finansiniams metams, visos PVO rengia finansines ataskaitas ir teikia jas Mokesčių inspekcijai. Šias ataskaitas viešai skelbia mažai PVO.

ATSTOVAVIMAS INTERESAMS: 2.0

Nors PVO turi galimybių dalyvauti valdžios institucijoms priimant sprendimus, net didžiausios ir atkakliausios lobizmo ir advokacijos pastangos gali nueiti perniek. Kartais politikai iš principo pritaria PVO siūlymams, tačiau vėliau, skirstydami biudžetą, juos atmeta. Pavyzdžiui, Maisto bankas aktyviai bendravo su Seimo kelių frakcijų nariais, Socialinių reikalų komitetu ir siūlė 2013 m. iš nacionalinio biudžeto skirti apie 300 tūkstančių litų maisto produktams nepasiturintiems šalies gyventojams. Nors politikai ir pripažino, kad tokios programos reikia, o socialinės apsaugos ir darbo

ministras kelis kartus viešai pareiškė palaiką Maisto banko siūlymą, Vyriausybė neįtraukė programos į Seimui pateiktą biudžeto projektą. Sunku spręsti, ar tokie atvejai nutinka dėl to, kad politikai nepakankamai dėmesio skiria pažadams tęsėti, ar siūlymų tenka atsisakyti per sunkų derybų procesą skirstant deficitinį biudžetą.

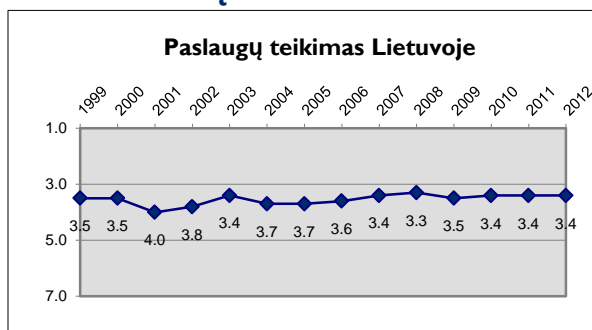
PVO gina interesus ir pavieniui, ir sudarydamos koalicijas problemoms spręsti. Pavyzdžiui, keturios PVO inicijavo kampaniją viešųjų pirkimų taisyklėms pakeisti. Atstovauti PVO interesams ėmėsi Nacionalinė NVO koalicija, kurią plačiai palaikė biudžetinės įstaigos. Nors nepavyko panaikinti reikalavimo taikyti viešųjų pirkimų taisykles mažesniems nei 50 tūkst. litų pirkimams, tačiau buvo kiek sumažinti biurokratiniai reikalavimai. Pavyzdžiui, supaprastinti metiniai viešųjų pirkimų planai, privalomi organizacijoms, kurios siekia parduoti paslaugas ir produktus valstybės lėšomis finansuojamoms programoms.

Dvidešimt trys organizacijos pasirašė peticiją Europos socialinio fondo agentūrai (ESFA), valstybės finansuojamus projektus ir programas administruojančiai viešajai įstaigai, reikalaujamos panaikinti draudimą administruojančiam personalui tiesiogiai dalyvauti įgyvendinant projektų veiklas. PVO teigė, kad daugumos socialinių paslaugų organizacijų vadovai yra aukštos kompetencijos specialistai ir draudimas jiems vykdyti projekto veiklas iš esmės pablogins teikiamų paslaugų kokybę. Atsižvelgusi į peticiją, ESFA panaikino draudimą.

Atsiliepdama į keletą užregistruotų incidentų, kai viena politinių partijų siekė pirkti rinkėjų balsus, PVO „Mes darom“ pakvietė piliečius stebėti antrąjį rinkimų į Seimą turą, vykusį 2012 m. spalį. Akcija, palaikoma Policijos departamento ir Centrinės rinkimų komisijos, sutelkė apie 700 savanorių, kurie stebėjo rinkimus trisdešimt keturiose rinkimų apygardose ir pranešė apie 68 rinkimų taisyklių pažeidimus.

Kai kurių valstybės įstaigų nenoras priimti sprendimus nuolat trukdo atstovauti PVO interesams ir užsiimti lobizmu. Pavyzdžiui, aktyvios pastangos keisti viešųjų pirkimų taisykles truko apie dešimt mėnesių, nes Vidaus reikalų ministerija ir Viešųjų pirkimų tarnyba diskutavo, kuri įstaiga turi prisiimti atsakomybę už taisyklių keitimą.

PASLAUGŲ TEIKIMAS: 3.4

PVO, teikiančioms vaikų priežiūros, švietimo ir laisvalaikio organizavimo paslaugas, buvo naudingas Švietimo ir mokslo ministerijos pilotinis projektas, kai buvo įvestas neformalaus ugdymo krepšelis ir paslaugų pirkimas deleguotas savivaldybėms. 100 litų mėnesio subsidija, skirta kiekvieno vaiko švietimui ir laisvalaikiui, gali gauti bet kuri tokio pobūdžio paslaugas teikianti organizacija. Tačiau apskritai 2012-ųjų neformalaus ugdymo, apimančio ikimokyklinį ugdymą ir popamokinę veiklą, biudžetas buvo

mažesnis nei 2011 metais.

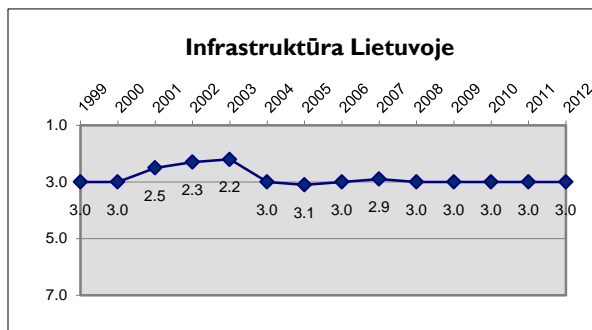
Daugelyje sričių PVO sunku konkuruoti su biudžetinėmis įstaigomis, kadangi Vyriausybė mieliau finansuoja valstybines socialines paslaugas teikiančias institucijas. Griežtos finansavimo sąlygos ir informacijos stoka apie organizuojamus konkursus dažnai užkerta kelią PVO dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Valdžia PVO taiko griežtesnius apskaitos ir priežiūros reikalavimus nei verslo ar biudžetinėms organizacijoms. Pavyzdžiui, valstybinės įstaigos neprivalo atlikti nepriklausomo audito, o to paprastai reikalaujama iš paslaugas teikiančių PVO. PVO neturi pajėgumų įveikti procedūrinę diskriminaciją, su kuria reikia kovoti teismo keliu.

Nepaisant politikų deklaracijų, naujos paslaugų teikimo sritys lėtai atveriamos lygiateisei konkurencijai. Pavyzdžiui, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pakvietė PVO teikti kovos su smurtu šeimoje projektų paraiškas, tačiau PVO indėlio kitose srityse vis dar nevertina. Kartais pačios PVO identifikuoja naujas paslaugų teikimo sritis ir siekia galimybių pasiūlyti savo paslaugas. Pavyzdžiui, Nacionalinė NVO koalicija pradėjo aktyvų lobizmą, kad PVO būtų samdomos pilietiniam ugdymui mokyklose. Tokiam ugdymui kasmet skiriama apie 9 milijonus litų.

Kaimo PVO retai teikia mokamas paslaugas, išskyrus rekreacinę veiklą. Vietos valdžia dažnai organizuoja pirkimus taip, kad konkursus galėtų laimėti verslo organizacijos. Todėl ne tik stabdomas PVO augimas, neplėtojama daugiau paslaugų, bet ir nukenčia vietos bendruomenės. Pavyzdžiui, Vilniuje Balsių bendruomenė sutvarkė vietos parką ir paprašė vietos valdžios, kad leistų jį prižiūrėti. Savivaldybė bendruomenei nesuskubo atsakyti, o tuo metu jos samdoma įmonė, atsakinga už miesto viešųjų erdvių priežiūrą, nupjovė naujai pasodintus medžius.

Nors klientai NVO veiklą vertina palankiai, dauguma jų neišgali sumokėti už gaunamas paslaugas.

INFRASTRUKTŪRA: 3.0

Vienintelis Lietuvoje NVO paramos centras – NVO informacijos ir paramos centras Vilniuje – stengiasi nenuolti nuo misijos, tačiau yra priverstas vykdyti atsitiktinę projektinę veiklą, kad galėtų išsilaikyti. Įvairios valstybės žinybos kreipiasi į šį centrą ir prašo duomenų apie sektorių, tačiau ignoruoja prašymus finansuoti duomenų bazės kūrimą. Registrų centras atsisakė teikti informaciją NVO centrai, todėl dar sunkiau kaupti patikimus duomenis.

Savanoriškos veiklos įstatymo taikymo analizė, atlikta

2012 m. balandį Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu, atskleidė, kad regioninėms organizacijoms būtų naudinga gauti daugiau informacijos apie savanorystę, taip pat joms reikėtų kokybiškiau išnaudoti savanorių darbą. Organizacijos, anksčiau skatinusios savanorystę, pavyzdžiui, Savanorystės informacijos centras, jau neveikia, tad ministerija numatė finansavimą naujiems paramos savanorystei tinklams kurti.

Jaunimo organizacijų infrastruktūra silpsta. Septynių jaunimo centrų, įsteigtų prieš ketverius metus, finansavimas, kai 2013 m. birželį baigsis ES parama, bus paliktas savivaldybių nuožiūrai. Nenuosekli jaunimo politika neigiamai atsiliepia ir jaunimo apskritiesiems stalams – regioninėms jaunimo organizacijų taryboms, todėl jie taip pat palaipsniui silpsta. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kasmet skiria 2,5 mln. litų savivaldybių jaunimo koordinatorių atlyginimams. Tačiau vietos valdžia šiems koordinatoriams priskiria daugybę funkcijų, dėl to nukenčia jų darbas padedant jaunimo organizacijoms ir ginant jaunų žmonių interesus.

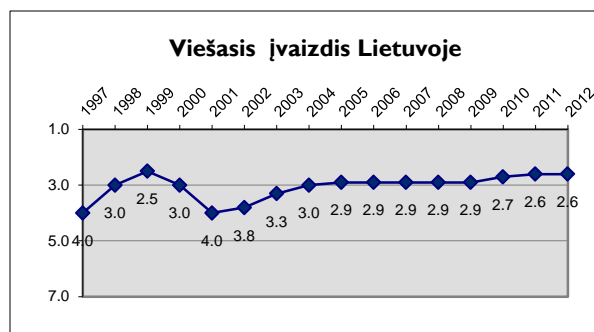
PVO suvokia, kad svarbu dalytis informacija ir bendradarbiauti. Nacionalinė NVO koalicija vienija organizacijas ir aktyviai atstovauja sektoriui debatuose su Seimu ir Vyriausybe. Padedant „Facebook‘ui“ ir NVO internetinei konferencijai – internete veikiančiai grupei, kurią palaiko NVO informacijos ir paramos centras ir kuri skleidžia PVO aktualias žinias, PVO gali sudaryti neformalias partnerystes ir koalicijas, kai tik atsiranda aktuali problema. Pasiekusios tikslus, koalicijos paprastai išyra.

Nors 2012-aisiais ir ankstesniais metais vyko daugybė valdžios ir ES finansuojamų mokymų, jie buvo fragmentiški, pasikartodavo jų turinys. Kadangi augo nepasitikėjimas šių mokymų efektyvumu, jų rengėjams buvo sunku sukviesti dalyvius. Pasitaikė atveju, kai PVO nebuvo pakviestos dalyvauti joms aktualiuose valdžios organizuojamuose mokymuose, pavyzdžiui, apie viešuosius pirkimus.

Vietos organizacijos, teikiančios subsidijas PVO, tebėra neaktyvios, o lėšų telkimas internetu tampa vis populiaresnis. Svetainė „www.aukok.lt“ yra pagrindinė internetinė priemonė renkant lėšas ne pelno organizacijoms.

Kaimo vietovėse vietos veiklos grupės (VVG), kuriose dalyvauja vietos bendruomenių, PVO, verslo ir valdžios atstovai, parengia ir įgyvendina vietos plėtros strategijas ir teikia PVO techninę pagalbą vykdant ir finansiškai valdant projektus.

VIEŠASIS ĮVAIZDIS: 2.6

NVO terminas tampa vis plačiau žinomas visuomenei. PVO darbuotojų migracija į Vyriausybės struktūras ir politinę veiklą prisidėjo prie teigiamo sektoriaus įvaizdžio, atvėrė tarpsektorinio bendravimo kanalus ir įtvirtino požiūrį į PVO, kaip turinčias vertingų išteklių ir Vyriausybės partneres. ES strategija „Europa 2020“ ir Nacionalinės pažangos programa – strateginis dokumentas, kuriuo vadovausis Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, pabrėžia PVO reikšmę šalies ilgalaikiams strateginiams prioritetams. Organizacijai „Mes darom“ inicijavus kampaniją prieš korupciją

rinkimuose, padidėjo viso sektoriaus matomumas, sustiprėjo jo įvaizdis.

Televizija išlieka svarbiausia žiniasklaidos priemone Lietuvos visuomenei informuoti. Kad pasiektų klientus, kelios stipriausios šalies ne pelno organizacijos – „Caritas“, „UNICEF“, „Gelbėkit vaikus“ ir Nacionalinis socialinės integracijos institutas – vis plačiau reklamuoja savo projektus per televiziją ir radiją, spaudą, elektroninę žiniasklaidą ir taip didina bendrą PVO matomumą. PVO dažniausiai moka už reklamą, tačiau neretai gauna nuolaidų ir nemokamų paslaugų.

Vis dėlto dauguma PVO lieka nematomos plačiajai visuomenei. Organizacijos „Geros valios projektai“, kuri valdo internetinę lėšų telkimo svetainę „www.aukok.lt“, atliktas tyrimas parodė, kad tik apie dvidešimt PVO yra plačiau žinomos. PVO gana vangiai naudojami joms prieinamomis rinkodaros priemonėmis, pavyzdžiui, centralizuota internetine socialinės reklamos sistema „Pagalba reklama“. Kai kurios PVO už projektų lėšas perka viešųjų ryšių firmų paslaugas arba sudaro išskirtinės partnerystės sutartis su žiniasklaida.

Apžvelgiant NVO savireguliaciją, 2012-aisiais permainų nebuvo. Prieš keletą metų Kauno NVO informacijos ir paramos centras siekė, kad sektorius turėtų etikos kodeksą. Kai šis centras užsidarė, tokia iniciatyva buvo pamiršta. Daugumos didžiųjų nacionalinių PVO įstatatai numato, kad kasmet turi būti teikiamos veiklos ir finansinės ataskaitos jų valdymo organams ir nariams. Nemažai didžiųjų PVO papildomai rengia metines ataskaitas visuomenei ir jas skelbia savo interneto svetainėse. Mažosios PVO, be metinių finansinių ataskaitų, teikiamų Mokesčių inspekcijai, kitų ataskaitų paprastai nerengia.

Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indeksas (*The Civil Society Organization Sustainability Index* arba *CSOSI*) yra esminė analitinė priemonė pilietinio sektoriaus Vidurio ir Rytų Europoje ir Eurazijoje (E&E regione) vystymuisi vertinti. Jau penkiolika metų juo vertinama šio sektoriaus pažanga dvidešimt devyniose šalyse. Indeksu tiriama bendra pilietinės visuomenės padėtis, daugiausia dėmesio skiriant PVO teisinei aplinkai, organizaciniams pajėgumams, finansiniam tvarumui, atstovavimui interesams, patarimų teikimui, infrastruktūrai ir viešajam įvaizdžiui. Kiekviena sritis vertinama nuo 1 iki 7 punktu, kai 1 reiškia labai aukštą lygmenį, o 7 – žemiausią. Indeksą rengia JAV Tarptautinės plėtros agentūrą, bendradarbiaudama su vietos organizacijomis kiekvienoje indekso šalyje.

Jeigu pageidaujate išsamesnės informacijos, prašom kreiptis į VšĮ „Bendruomenių kaitos centras“ elektroniniu paštu bkc@bkcentras.lt.

Angliškoji 2012 metų PVO tvarumo indekso Vidurio ir Rytų Europai ir Eurazijai versija paskelbta tinklalapyje <http://www.usaid.gov/what-we-do/democracy-human-rights-and-governance/europe-eurasia-civil-society>